

JAARVERSLAG 2020

Zaans Museum
Zaans Museum Schans

JAARVERSLAG 2020

inhoud

3	voorwoord
5	museale zaken
23	publiekszaken
35	bedrijfsvoering
39	organisatie
47	financiën
53	bijlagen
58	colofon

voorwoord

een jaar met een ander gezicht

Wie had kunnen vermoeden dat 2020 als het coronajaar de geschiedenis in zou gaan? Het was een bittere pil dat we het Zaanse Museum en onze locaties meermaals hebben moeten sluiten in 2020. Juist in een tijd waarin we afstand van elkaar moeten houden en dagelijkse ontmoetingen met anderen moeten missen, spelen kunst en cultuur een belangrijke rol. Kunst en cultuur verbindt.

Passief of actief, samen genieten van kunst en cultuur, is van groot belang. Kunst en cultuur brengt ons dieper in contact met onszelf, met anderen en met ons bestaan. Het stimuleert onze creativiteit, zorgt ook voor wat afleiding en geeft ons het gevoel dat we leven, samen leven.

Vanaf 1 juni mocht het Zaanse Museum weer open. Voorzichtig kwamen de bezoekers terug. Dankzij de getroffen maatregelen en gedane aanpassingen was het bezoek veilig en plezierig. Bezoekers bezochten

verdeeld over de dag met een starttijd het museum en konden in relatieve rust het Zaanse Museum, het Czaar Peterhuisje, Wevershuis, de Kuiperij, en de Zaanse Schans ervaren. Het kleine Jisperhuisje bleef wegens de geringe omvang gesloten. De grote internationale toeristenstroom kwam tot stilstand. In totaal brachten 75.460 mensen een bezoek aan een van onze locaties. Ten opzichte van de 200.000 bezoekers in de voorgaande jaren meer dan een halvering. Dat heeft uiteraard grote impact gehad op de inkomsten. Elke stuiver is omgekeerd en dankzij de aanvullende

steunmaatregelen van de overheid, de gemeente Zaanstad en het Mondriaan Fonds, heeft het Zaans Museum met een klein positief resultaat 2020 kunnen afsluiten.

De programmering is vanaf de eerste lockdown direct heel creatief aangepast door een nieuwe online dependance te openen: het Thuismuseum. In het Thuismuseum delen we de leukste workshops voor kinderen én volwassenen en de mooiste verhalen over onze collectie. Zo kon het museum – ondanks de sluiting – toch bezocht worden.

Vanaf de heropening van het Zaans Museum op 1 juni was ook de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd. 75 jaar vrijheid in de Zaanstreek* te zien. De tentoonstelling werd digitaal geopend door journalist en presentator Merel Westrik. De tentoonstelling belichtte onder andere op roerende wijze persoonlijke verhalen van zeven Zaankanters tijdens de oorlog. We ontvingen voor deze tentoonstelling bijzondere schenkingen. Marianna van Tent en Piet Wilms schonken 307 brieven die Maarten van Tent, voormalig medewerker van wapen- en munitiefabriek de Artillerie-Inrichtingen (gevestigd op het Hembrugterrein), als dwangarbeider vanuit Berlijn schreef aan zijn geliefde Tinie. Gré en Nanne Smit schonken tekeningen en notities van verzetsstrijder Pieter Smit. Het boek van historicus Erik Schaap *De Zaanstreek in oorlogstijd* toonde onder meer unieke beelden van de Zaanse Februaristaking. Dit alles kon ook niet tot stand gebracht worden zonder de inzet en het doorzettingsvermogen van al onze medewerkers en vrijwilligers. We zijn hen zeer erkentelijk, net als alle anderen die ons gesteund hebben, de vrienden, collega-instellingen, de gemeente Zaanstad, bedrijven en de Zaankanters.

Dit bijzondere museum op dit prachtige wereldberoemd stukje Nederland kijkt terug op een bewogen jaar. Ik mag als directeur het stokje overnemen van Jan Hovers en Marije Kool. Zij namen beide eind 2020 afscheid van het museum. Ik ben hen erkentelijk voor wat er is neergezet de afgelopen jaren, samen met de medewerkers, vrijwilligers en alle andere betrokkenen.

Het is nu, op moment van schrijven, ruim een jaar geleden dat de musea voor de eerste keer moesten sluiten. Na een tweede sluiting van bijna een half jaar, zijn we nu net weer geopend. Ondanks deze moeilijke periode zijn we vol goede moed en enthousiasme verder aan het bouwen. We hebben als musea in 2020 bewezen dat we heel goed in staat zijn een veilig bezoek te organiseren. We zijn zeer verheugd onze bezoekers ook fysiek weer in ons museum te mogen ontvangen.

Ik zie ernaar uit u snel te mogen verwelkomen.

Nikola Eltink
Directeur Zaans Museum

museale zaken

Dit jaar stond in het teken van 75 jaar vrijheid. Het Zaans Museum was voornemens dat groots te herdenken met een tentoonstelling, educatieprogramma's, publieksprogrammering en een boekpresentatie. Dat liep anders.

Gelukkig was de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd, 75 jaar vrijheid* helemaal klaar en coronaproof toen het Zaans Museum op 1 juni de deuren mocht openen. De tentoonstelling werd voor de gelegenheid digitaal geopend door journalist en presentator Merel Westrik.

tentoonstellingen & presentaties

De Zaanstreek in oorlogstijd, 75 jaar vrijheid

In 2019 en 2020 werd in heel Nederland het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, 75 jaar geleden, groots herdacht. Door het hele land werden herdenkingen en vieringen gepland, maar helaas legde de coronapandemie veel activiteiten aan banden. De nationale herdenking op de Dam in Amsterdam vond zelfs zonder publiek plaats. We zijn dan ook dankbaar, dat alle musea van 1 juni tot 15 december open konden, zodat de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd, 75 jaar vrijheid* toch kon worden bezocht.

De tentoonstelling nam de bezoeker mee naar de Zaanstreek tijdens de bezettingsjaren. De tentoonstelling liet zien op welke manier de Duitse bezetters de vrijheid van de bevolking inperkte en hoe Zaankanters hierop reageerden. Grote gebeurtenissen werden uitgelicht evenals een overzicht van repressiemaatregelen. Veel dank gaat uit naar de kennis en ondersteuning van historicus Erik Schaap bij de ontwikkeling van de tentoonstelling.

campagneposters

“Dit jaar is het 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd na vijf jaar oorlog. Het is dankzij die bevrijding dat ik hier mijn jeugd in vrijheid kon beleven - slootje springend en hutten bouwend in de weilanden van Westzaan.

Merel Westrik
opening De Zaansteek in oorlogstijd

Het tentoonstellingsconcept werd opgebouwd aan de hand van twee pijlers:

1. Hoe ondergingen Zaankanters vijf jaar onderdrukking? Wat ging er door hun hoofd? Hoe hielden ze zich staande toen hun vrijheid werd ingeperkt? Welke acties ondernamen ze en voor welke dilemma's stonden ze?
2. Wat zou ik zelf doen? Waarom pleegde de één actief verzet, keek de ander weg en koos weer een ander voor de kant van de bezetter? Wie het niet heeft meegemaakt kan zich moeilijk verplaatsen in situaties van oorlog, geweld, repressie en honger. Toch is het belangrijk om stil te blijven staan bij verschillende keuzes en overwegingen die mensen dan moeten maken; leven in vrijheid is immers niet vanzelfsprekend

bezoekersbeleving

Voor het ontwerp van de tentoonstelling werd vormgever Danielle van de Waard aangetrokken. Zij ontwierp in het eerste gedeelte van de tentoonstelling een abstracte straat, tevens enorme tijdlijn, die steeds nauwer en beklemmender werd opgebouwd naarmate de Duitse bezetters steeds meer repressieve maatregelen namen. Enorme foto's, filmfragmenten, tekst en objecten zorgden voor een immersieve ervaring. Merel Westrik, Zaankanter, journalist en presentatrice, gidste de bezoeker middels een audiotour door de tentoonstelling. Na een wandeling door deze tijdlijn dompelden bezoekers zich onder in audioverhalen van Zaankanters die leefden ten tijde van de bezetting en daarop volgen

tentoonstelling De Zaanstreek in Oorlogstijd

reacties van Zaankanters van nu die zich inleefden in hun dilemma's. We hebben ingezet op verhalen waarin bezoekers iets van zichzelf konden herkennen en kozen daarom voor een diverse groep mensen met verschillende achtergronden en leeftijden. Ieder verhaal kreeg een eigen kleine ruimte, met objecten, licht, foto's. In combinatie met grote afbeeldingen - waaronder nooit eerder vertoonde foto's uit het gelijknamige boek van historicus Erik Schaap -, objecten en tekst, voelde ieder verhaal aan als een filmische vertelling.

De productie van de audioverhalen werd verzorgd door Catherine van Campen (i.s.m. Tjitske Mussche) van Radiomakers Desmet. Van Campen, radio- en televisiedocumentairemaker, wist niet alleen goed een koppeling te maken tussen heden en verleden, maar ook de verhalen dramaturgisch sterk op te bouwen. De audioverhalen waarbij Zaankanters van nu reageerden op dilemma's van Zaankanters die leefden tijdens de Tweede Wereldoorlog waren een zeer relevant en waardevol onderdeel van de tentoonstelling. Veel bezoekers werden hierdoor diep geraakt.

“ Als ik denk aan het verhaal van Annie en Julie, dan denk ik... dat het echt heel heftig is voor hun vriendschap die plotseling is verbroken. En het is echt moeilijk voor te stellen omdat niks vergelijkbaar is. Merel Westrik

Er was onder andere een interview met de gepensioneerde politieagent Klaas. Hij reageerde op het verhaal van politieagent Jo, die in de oorlog Joodse mensen uit hun huis moest halen. Ook waren twee zestienjarige scholieren bereid te reflecteren op een afscheidsbrief van twee zestienjarige schoolvriendinnen die elkaar na 1942 nooit meer zouden zien.

In de laatste ruimte van de tentoonstelling werden bezoekers uitgenodigd stil te staan bij wat ze gezien en gehoord hadden. Ook werd hen gevraagd

1. digitale opening door Merel Westrik
2. entree van de expositie

een verhaal of gedachte te delen. Het museum nam contact op met mensen die grotere verhalen te vertellen hadden en plaatsten dat op de Zaanse Verhalenbank - het online platform voor immaterieel erfgoed van het Zaanse Museum. Deze verhalen worden nog steeds aangevuld, want er zijn nog ontelbaar veel verhalen te vertellen en gesprekken te voeren.

De tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd* is mogelijk gemaakt door het V-fonds, Stichting Zabawas en in samenwerking met Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland, Gemeentearchief Zaanstad, Comité 4 en 5 mei Zaanstad.

“Wat een indrukwekkende tentoonstelling. Je kan alleen maar hopen net zo dapper te zijn. Of eigenlijk hopen het nooit te hoeven zijn. Wij geven de vrijheid door met liefde en respect. Voor alles om ons heen. In dankbaarheid.
Feline (12) en Ingrid (48)

“Heel uitgebreid museum met Zaanse verleden. Ook voor kinderen leuk om de werking van machines e.d. te zien. Zelf kwam ik voor de expositie 75 jaar bevrijding en hoe ‘onze jongens’ gedwongen werden naar Duitsland te gaan... dwangarbeid. Maar zeker ook goed om de aanloop naar de Jodenzuivering, hongersnood en oorlog te zien. Als kind van na de oorlog had ik veel niet meegekregen.

HZ

Boek *De Zaanstreek in oorlogstijd*

Bij de tentoonstelling verscheen het gelijknamige boek *De Zaanstreek in oorlogstijd* van auteur Erik Schaap. Met bijna tweehonderd foto's die nog niet eerder gepubliceerd zijn toont het boek de Zaanstreek in de donkerste dagen van de twintigste eeuw. Het boek is in de MuseumShop van het Zaanse Museum te koop.

boekcover *De Zaanstreek in oorlogstijd*

nieuwe ruimte voor wisseltentoonstellingen

Tot eind 2019 was het programmeren van een grote publiekstentoonstelling in het Zaanse Museum slechts beperkt mogelijk vanwege gebrek aan fysieke ruimte. Omdat het programmeren van tentoonstellingen voor het museum essentieel is, heeft het Zaanse Museum in 2020 een deel van de vaste presentatieruimte geschikt gemaakt voor wisseltentoonstellingen. Dit is mogelijk gemaakt dankzij een investeringssubsidie van de gemeente Zaanstad. Hiervoor moest een deel van de vaste opstelling worden verplaatst.

Bouwatelier Fiction Factory ontwikkelde en realiseerde speciaal voor het Zaanse Museum een duurzaam modulair systeem van wanden, vitrines en banken. Tevens werd er nieuwe museumverlichting geplaatst en is de elektra in de zaal verbeterd. De zaal werd direct in gebruik genomen voor een grote publiekstentoonstelling in het kader van 75 jaar vrijheid.

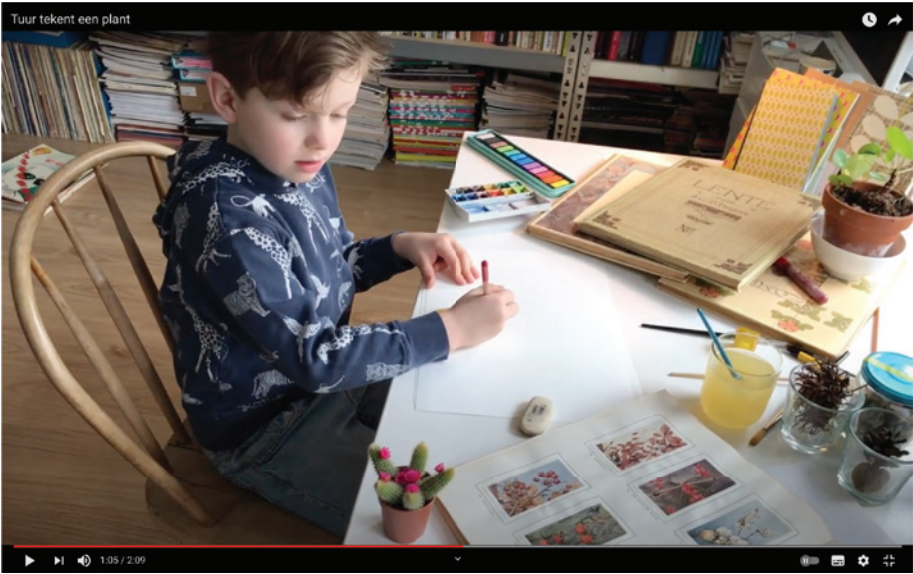
in de Verkade-schatkamer:
de botanische albums

Dit jaar toonde het Zaans Museum drie botanische albums: *Cactussen en Vetplanten*, *De bloemen in onzen tuin* en *Kamerplanten*. Passend bij dit thema brachten we zelf een botanisch tekenboekje uit.

Er zijn talloze Instagram-accounts en Pinterestpagina's geheel gewijd aan kamerplanten, botanische tekeningen en 'urban jungles'. Of het nu echte planten zijn of behangprints, planten zijn in de mode. De voorkeur voor planten in huis is een steeds terugkerend fenomeen dat in de jaren '20 voor het eerst zijn opmars maakte. In dat jaar verscheen ook het Verkade-album *Kamerplanten*. Van het album werden bijna 130 duizend exemplaren verkocht en het was daarmee één van de populairste Verkade-albums van de jaren '20. Het succes van het kamerplantenalbum kwam niet uit de lucht vallen.

Kamerplanten werden in deze periode namelijk steeds populairder. De verstedelijking in Nederland ontwikkelde zich in rap tempo en mensen wilden wel contact houden met de natuur. Met de bouw van nieuwe huizen ontstonden ook nieuwe ideeën en mogelijkheden voor de inrichting van huizen. Grotere ramen in huizen zorgden voor meer daglicht en dus voor een betere leefomgeving voor planten. Door de opkomst van de centrale verwarming in huizen konden kamerplanten makkelijker overleven. Daarnaast zorgde de opening van de bloemenveiling in Aalsmeer in 1920 voor een toenemende verkoop van bloemen en planten.

Bij het album *Kamerplanten* hoorde ook de eerste workshop van het Thuismuseum: *Teken je kamerplant*.

1

2

3

4

5

6

1. YouTube video uit workshop 'Teken je kamerplant' in het Thuismuseum, 2. t/m 6. afbeeldingen uit het Verkade-album 'Kamerplanten'

het Hembrugterrein getekend

Het Hembrug Museum houdt de bijzondere geschiedenis van het Hembrugterrein levend samen met oud-medewerkers. Het Hembrugterrein, ooit het militaire hart van de Stelling van Amsterdam, stond ruim honderd jaar in het teken van nationale munitie- en wapenfabriek 'Artillerie Inrichtingen' (later Eurometaal NV). Het Zaanse Museum wilde een kaart maken waarmee je het verleden en heden tegelijkertijd kunt ervaren. Hiervoor werd kunstenaar Jan Rothuizen aangetrokken die dit als geen ander kan. Hij tekende een plattegrond die zowel de geschiedenis van het Hembrugterrein als de huidige ontwikkelingen en toekomstplannen voor het 45 hectare grote terrein laten zien.

De beleving van de geschiedenis wordt versterkt doordat je tijdens deze wandeling kunt luisteren naar verhalen van oud-medewerkers, gemaakt door podcastmaker Stef Visjager, van Radiomakers Desmet. Door haar verhalen stap je zelf heel even in een enorme hal met machines of hoor je de ambulance tussen de gebouwen door loeien. Als je daarna op het Hembrugterrein een koffie drinkt of een groot event bezoekt, dan snap je dat je op lagen geschiedenis staat, of danst.

“*Interessant museum dat gaat over de wapenindustrie in Nederland. Leuke foto's. De gids was ook goed op de hoogte.*

Michel K.

Hembrug Museum

Het Hembrugterrein in Zaanandam stond ruim honderd jaar in het teken van de nationale munitie- en wapenfabriek. Artillerie-inrichtingen (later Eurometaal). De fabriek, beter bekend als 'Hembrug', een van de grootste en meest moderne militaire complexen van Nederland, was het hart van de Stelling van Amsterdam. In het diepste geheim werden hier wapens en munitie gemaakt, getest en opgeslagen. Later zijn hier ook civiele producten geproduceerd, zoals draadkanten en zonnecollectoren.

Het Hembrug Museum toont de rijke historie van dit mysterieuze terrein in twee voormalige transformatorhuisjes. Het Hembrug Museum is een openluchtpresentatie en altijd te bezichtigen. Ga op ontdekkingsocht aan de hand van deze plattegrond en audiotour en ervaar wat zich afspeelde op dit terrein dat lange tijd heimelijk afgesloten was.

Rondleidingen en groepsbezoek

Een gids laat de geschiedenis van Hembrug - het hart van de Stelling van Amsterdam - tot leven komen. Meer informatie over rondleidingen: www.hembrugmuseum.nl

Colofon

Plattegrond: Jan Rothuizen
Audiotour: Stef Visjager / Radiomakers Desmet
Hembrug Museum

PLATTEGROND HEMBRUGTERREIN
DOOR JAN ROTHUIZEN

overhandiging plattegrond aan oud-medewerkers Cees van Nugteren, Loek Libert en Ger Buijs door Marije Kool

educatie

primair & voortgezet onderwijs

Ondanks het grote aantal annuleringen wegens de coronamaatregelen hebben in totaal 1175 leerlingen in 2020 een van de onderwijsprogramma's gevolgd. In september en oktober werden de meeste geboekte onderwijsprogramma's gepland en ingehaald. De schoolklassen volgden schoolprogramma's in het Zaanse Museum, Czaar Peterhuisje en op de Zaanse Schans.

Het populaire onderwijsprogramma 'De Zaanstreek in oorlogstijd' wat speciaal voor de gelijknamige tentoonstelling was ontwikkeld moest helaas helemaal geannuleerd worden. Het oppervlakte van de tentoonstellingszalen was te klein om schoolklassen op een veilige manier te ontvangen.

Voor het voortgezet onderwijs werd uitgeweken naar onderwijsprogramma's op de Zaanse Schans. Zo verdiepten ruim tweehonderd leerlingen van het St. Michaël College zich tijdens de introductie-week in de Zaanse cultuur aan de hand van de speurtocht Ambachten en Kooplui met een bezoek aan het Wevershuis en de Kuiperij.

BSO-programma

Het BSO-programma, waarin kinderen en begeleiders van de buitenschoolse opvang leren en ter plekke zien hoe de Verkadekoekjes en -chocoladerepen vroeger werden gemaakt is coronaproof gemaakt. Materialen voor het maken van de wikkels en een Verkadereep werden in een goodie-bag meegegeven.

participatie

Zaanse Verhalenbank

Dit jaar stond de Zaanse Verhalenbank grotendeels in het thema van de Zaanstreek in oorlogstijd. Onze verhalenhalers, die normaal bij mensen op bezoek gaan voor een goed gesprek hebben zich nu ingespannen voor een telefonisch of digitaal interview. Zo hebben ze het afgelopen jaar 63 verhalen kunnen ophalen over o.a. de Tweede Wereldoorlog, maar ook andere onderwerpen zoals de pandemie kwamen aan de orde. De verhalen op de verhalen-bank zijn door 6775 websitebezoekers gelezen.

collectie

Het Zaanse Museum ontving dit jaar een bijzondere schenking: de tekeningen en notities van verzetsstrijder Pieter Smit. Hij werd opgepakt en gevangengezet in Scheveningen en later in Berlijn, waar hij in 1943 werd gefusilleerd. Tijdens zijn gevangenschap tekende en beschreef hij zijn herinneringen aan thuis en de Zaanstreek. Ook maakte hij plannen voor na de oorlog. Pas in 1947 hoorden zijn vrouw en kinderen dat hij was overleden en ontvingen ze alle tekeningen van een pastoor die hij in de gevangenis had ontmoet. De tekeningen en notities zijn geschonken aan het Zaanse Museum door Gré en Nanne Smit. Een selectie was te zien in de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd, 75 jaar vrijheid*. De documenten worden digitaal toegankelijk voor onderzoek. Het Gemeente-archief Zaanstad draagt zorg voor het digitaliseren.

Een overzicht van de bruiklenen, schenkingen en restauraties staat in de bijlage van dit jaarverslag op pagina 53.

“De expositie maakte heel veel indruk. Prachtig!”
A.F.

tekeningen en notities van verzetsstrijder Pieter Smit

1. en 2. praatkaart voor de verhalenhalers van de Zaanse Verhalenbank 3. reflectieruimte De Zaanstreek in Oorlogstijd

“ Het Zaans Museum geeft me een
over-Hollands geluksgevoel.

“ Wij waren er vanmiddag, was
superleuk! Mijn zoons zijn 4 en
10 jaar, dus soms best lastig een
activiteit te vinden die ze beide leuk
vinden, maar ze hebben het allebei
erg naar hun zin gehad!
Wendy Puijkens

“ Het Zaans Museum is erg divers.
De Zaanstreek heeft een rijke
industriële geschiedenis die helder
uitgelegd wordt. Er komen allerlei
facetten aan bod. Van schilderijen,
producten uit die tijd tot serviezen
en zelfs een deel van de Verkade
fabriek. Heel leerzaam en erg leuk
om te bekijken. De toegangsprijs is
niet duur. Ik kan het zeker aanra-
den om er heen te gaan. Ook voor
kinderen heel erg leuk en oudere
mensen herkennen vast veel van
vroeger.

Anita P.

“ Geweldig, ben er meerdere keren
geweest, aanrader!
Trijntje Spoor

publiekszaken

In maart verschoof de focus razendsnel van warmdraaien voor het hoogseizoen naar online zichtbaar blijven voor bezoekers tijdens de eerste lockdown.

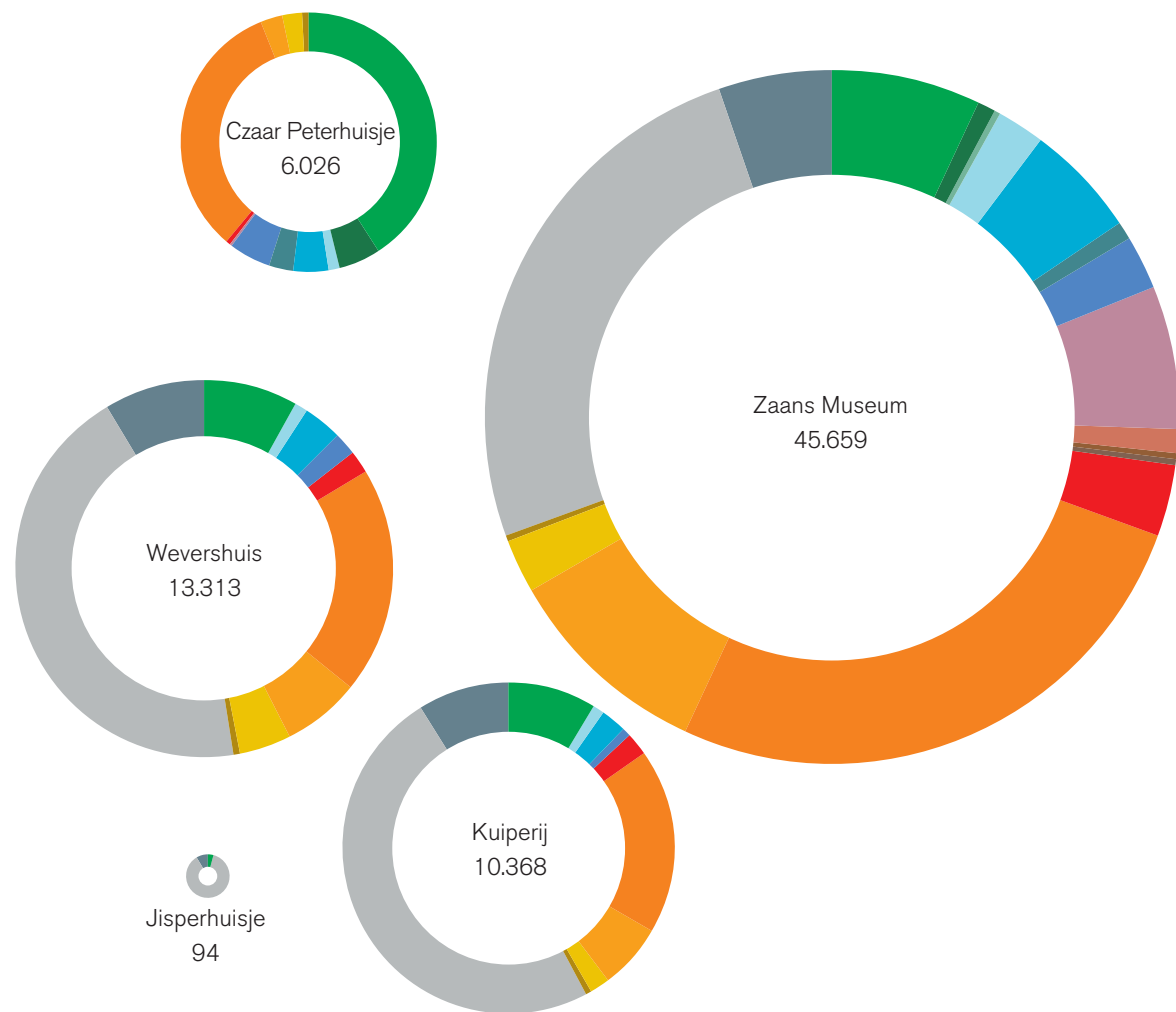
Met het Thuismuseum was het Zaans Museum een van de eerste musea met een online dependance. Het Thuismuseum werd digitaal geopend door burgemeester Jan Hamming. Het Zaans Museum werd niet vergeten: na de heropening in juni vonden bezoekers snel weer hun weg naar het museum. Nieuw en succesvol dit jaar was de grote online ticketverkoop als gevolg van de coronamaatregelen.

bezoekersaantallen

Het Zaans Museum heeft 2020 afgesloten met 75.460 bezoekers. Het museum is in 2020 in totaal 3,5 maand gesloten geweest. De coronamaatregelen die na de heropening in juni golden maakten dat de bezoekerscapaciteit veel lager was dan in normale omstandigheden. Bezoekers waren verplicht vooraf een ticket te kopen en een gezondheidscheck in te vullen. De maximale bezoekerscapaciteit voor het Zaans Museum was 350 bezoekers per dag. Voor het Wevershuis, de Kuiperij en het Czaar Peterhuisje was dat wegens de geringe omvang lager. Het Jisperhuisje was te klein om bezoekers op een veilige manier te ontvangen en bleef de rest van het jaar gesloten.

Bezoekers waardeerden hun bezoek aan het Zaans Museum met een 7,7. Over de getroffen coronamaatregelen waren de bezoekers positief: 95% voelde zich veilig tot zeer veilig en waren positief over de rust in het museum.

In 2020 werd het Zaans Museum uitgeroepen tot Kidsproof-museum. Voor dit onderzoek worden alle 450 musea in Nederland geïnspecteerd door kinderen: de leukste, leerzaamste of spannendste musea krijgen het keurmerk 'Kidsproof' van de Museumvereniging. De jongste bezoekers van het Zaans Museum waardeerden hun bezoek gemiddeld een 8,2.

ticketverkoop

De online ticketverkoop nam in 2020 een grote vlucht. Het werd door de overheid en Museumvereniging verplicht gesteld om musea alleen met een online ticket te bezoeken. Op die manier was het Zaans Museum in staat om bezoekers te spreiden waardoor het niet te druk werd. In de zomerperiode verkochten de tickets voor het Zaans Museum geregeld uit. De online ticketverkoop leverde de bezoekers en het Zaans Museum verschillende voordelen op: het werd niet te druk in het museum en de ontvangst verliep soepel zonder veel wachttijd bij de deur.

Zaanse Schans Card

De invulling van de Zaanse Schans Card was in 2020 ongewijzigd. Bezoekers konden met het combinatieticket het Zaans Museum, Wevershuis, Kuiperij en Museum Zaanse Tijd bezoeken. Daarnaast ontvingen zij 10% korting bij deelnemende restaurants en souvenirshops en 40% op een rondvaartticket. Nieuw was de parkeerkorting voor bezoekers met een Zaanse Schans Card waarmee zij € 6 betaalden voor een parkeerkaart in plaats van € 9.

bezoekers per locatie

	Zaans Museum	Czaar Peterhuisje	Wevers-huis	Kuiperij	Jisper-huisje	totaal
volwassenen (normaal tarief)	3.216	2.465	1.097	912	4	7.694
65+	437	321				758
vrienden	134	3	10	3		150
t/m 3 jaar	908	76	142	117		1.243
4 t/m 17 jaar	2.446	276	447	238		3.407
CJP student	449	187				636
vrij entree	1.068	306	249	100		1.723
entree kortingacties	3.020	25				3.045
BankGiro Loterij	608					608
Vereniging Rembrandt	70					70
Holland Pas	88					88
I Amsterdam City Card	1.539	40	273	214		2.066
Museumkaart Volwassenen	12.078	1.963	2.576	1.887		18.504
Museumkaart Junior	4.401	176	901	668		6.146
schoolbezoek	1.157	150	569	189		2.065
groepsbezoek	209	38	64	63		374
Zaanse Schans Card Volwassenen	11.476		5.848	5.083	82	22.489
Zaanse Schans Card Kinderen	2.355		1.137	894	8	4.394
totaal	45.659	6.026	13.313	10.368	94	75.460

online bezoekers

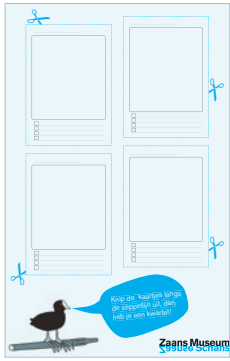
In maart 2020 opende het Zaans Museum als een van de eerste musea een online dependance: het Thuismuseum. Burgemeester Jan Hamming opende het Thuismuseum digitaal door deel te nemen aan de eerste workshop: Teken je eigen kamerplant. In het Thuismuseum zijn workshops en verhalen over de collectie te vinden. Het Thuismuseum heeft ervoor gezorgd dat het museum ook tijdens de sluitingen goed zichtbaar bleef en genereerde veel mediawaarde. Mede dankzij deze content is het websitebezoek - ondanks de sluiting - slechts licht gedaald. In 2020 bezochten 147.207 unieke bezoekers onze website. Het totaal aantal kwam uit op 196.638 online bezoeken.

De website werd in 2020 uitgebreid met een activiteitenkalender. Hier zijn alle activiteiten, tentoonstellingen en presentaties in het Zaans Museum, het Czaar Peterhuisje en het Hembrug Museum te vinden. Het Thuismuseum heeft hier ook een plek gekregen. Daarnaast is de website uitgebreid met een online MuseumShop waar een deel van het assortiment verkrijgbaar is.

2
3

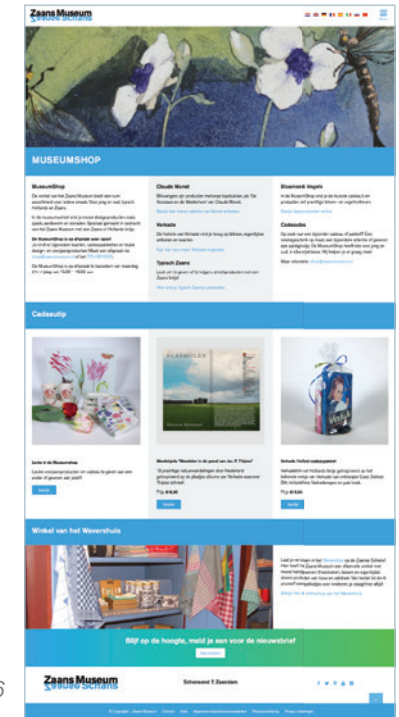
1

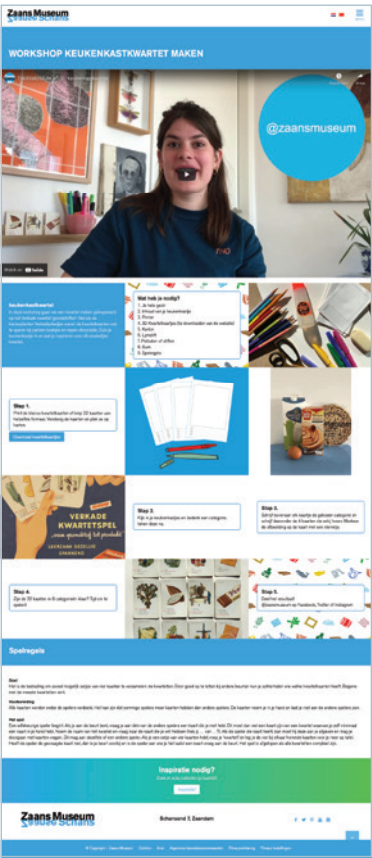
4

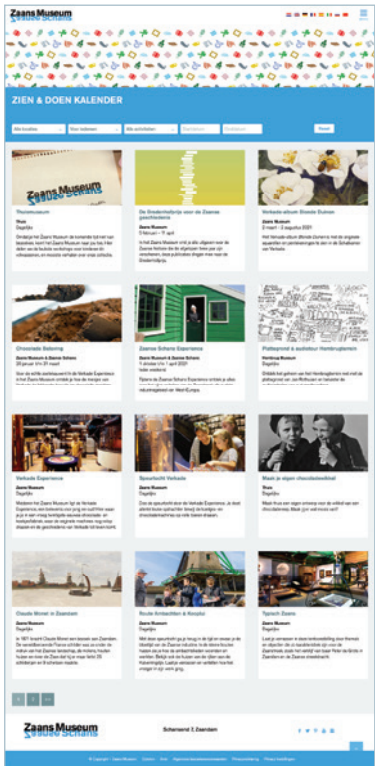
5

6

7

8

social media

In 2020 bouwde het Zaans Museum de online zichtbaarheid verder uit. Met video's, posts over de collectie en kijkjes achter de schermen steeg de interactie met bezoekers en volgers op Facebook, Instagram en Twitter. Met name de video's van het Thuismuseum werden veelvuldig gedeeld. De online campagne in samenwerking met Addurance tijdens de herfstvakantie en Sinterklaasperiode zorgde voor een bovengemiddelde conversie en resulteerde in nieuwe bezoekers die nog niet eerder het Zaans Museum hadden bezocht.

sales

De afdeling Sales verzorgt jaarlijks de groeps- en schoolbezoeken, rondleidingen en ontvangsten in het Zaans Museum, op de Zaanse Schans, het Hembrugterrein en in het Czaar Peterhuisje. De agenda voor het hoogseizoen vanaf maart stond bomvol maar moest worden leeg geveegd. De eerste lockdown is benut om het aanbod voor groeps- en schoolbezoeken aan te passen en coronaproof te maken. In het tweede halfjaar kwam de focus bij de afdeling Sales met name te liggen op de nationale bezoekers, bezoekers uit Duitsland en België en kleine groepen.

1. t/m 5. materialen voor Keukenkastkwartet
6. t/m 8. de website met de MuseumShop, het Thuismuseum en de Zien & Doen kalender
9. Zaanse Schans Card
10. opnames Thuismuseum en in het Wevershuis
11. en 12. social media
13. kidsproof museum 2021!

9

10

12

11

13

merchandise

Museumshop Zaans Museum

De MuseumShop in het Zaans Museum heeft met het assortiment en de styling ingehaakt op de diverse thema's en activiteiten gedurende het seizoen in het Zaans Museum. De botanische albums van Verkade die dit jaar centraal stonden waren aanleiding om artikelen met een botanisch tintje toe te voegen. Bij de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd* was het gelijknamige boek van Erik Schaap verkrijgbaar en tijdens de cacaomaand in oktober cadeaupakketten met chocolade.

De sluiting van het Zaans Museum, het beperkt toelaten van publiek en het wegblijven van grote aantallen toeristen heeft groot effect op de verkoop in de Museumshop. De Museumshop werd coronaproof opgezet en verdeeld over de zalen zodat de bezoekers veilig de Museumshop konden bezoeken. Het assortiment werd bij de opening op 1 juni aangepast aan de Nederlandse bezoeker met meer cadeaupakketten, Nederlandstalige boeken en knutselartikelen. Er is op de website van het Zaans Museum een selectie producten toegevoegd die in de webshop zijn te bestellen.

Wevershuis

In 2020 zijn de vrijwilligers van het Wevershuis thuis aan de slag gegaan met het maken van tasjes van geweven stof. Er werden mondkapjes van Zaanse stof geproduceerd die verkrijgbaar zijn in het Wevershuis. De handgeweven producten versterken het verhaal van het ambachtelijk weven; handgemaakt op oude weefgetouwen in een jasje van nu.

MuseumCafé

Met uitzicht over de Zaanse Schans en de Kalverpolder biedt het MuseumCafé van het Zaans Museum zowel de nationale als internationale bezoeker een passend aanbod. Het assortiment is aangepast aan de (nationale) bezoeker, activiteiten en het 'to go' concept, denk hierbij aan veel voorverpakte producten. Vanaf september was alleen 'to go' nog mogelijk. In aansluiting op de activiteiten zijn tijdens de herfstvakantie en de Sint-periode speciale acties geweest. Vanwege de coronamaatregelen is het MuseumCafé verplaatst naar de Verkadezaal waardoor het entreegebied ruim genoeg is om alle bezoekers veilig te ontvangen.

Uitzendbureau HorecaBastards verzorgde tot maart 2020 de personeelsbezetting van het MuseumCafé. Uit kostenoverweging is tijdens de eerste lockdown besloten de samenwerking op te zeggen. Het MuseumCafé werd de rest van het jaar bemenst door front-office medewerkers en stagiairs.

1

2

3

- 1. nieuw ontwikkelde ansichtkaarten
- 2. mondkapjes van Zaanse stof
- 3. chocoladebewaardoos van Verkade

samenwerkingsverbanden

Koninklijke Verkade N.V.

Verkade is meer dan een belangrijke samenwerkingspartner en sponsort jaarlijks voor een vast bedrag aan koek en repen. Het Zaans Museum promootte Verkade in- en extern en koppelde de historie aan publieksactiviteiten. Verkade bracht dit jaar twee nieuwe smaken repen uit. In de wikkel wordt de Verkade Experience in het Zaans Museum gepromoot. De voorraad koek- en chocolade die niet werd verkocht is in overleg met Verkade gedoneerd aan de bewoners van verzorgingshuis Oostergouw.

BankGiro Loterij

De succesvolle actie en samenwerking tussen de BankGiro Loterij, Verkade en het Zaans Museum heeft ertoe geleid dat in de januari trekking van 2020 prijswinnaars een chocoladebox ontvingen met drie repen en twee tickets voor het Zaans Museum. De prijs werd aan 30.000 prijswinnaars uitgedeeld.

Week van de Industriecultuur

Tijdens de week van de Industriecultuur kon je kennismaken met de Industriecultuur van de regio IJmond tot aan de Zaan. Bijzondere bedrijven zetten de deur open om een blik te werpen achter de schermen. Op woensdag 14 oktober was het Zaans Museum gratis te bezoeken.

Samen Zaans & Marketing Zaanstreek

In de maand september werden in samenwerking met Stichting Marketing Zaanstreek tijdens de Cultuur Campagne de Zaans Museum locaties en die van andere culturele partijen in de spotlights gezet. Het Zaans Museum stelde drie arrangementen (Zaans Museum, Czaar Peterhuisje en Hembrug Museum) beschikbaar voor de prijswinnaars die deelnamen aan de prijsvraag van Samen Zaans.

acties

Daarnaast werkte het Zaans Museum in 2020 met verschillende partijen samen voor ticketverkoop en marketingacties waaronder Amsterdam & Partners, Jumbo, Albert Heijn, ANWB en de Zonnebloem.

1

3

4

2

6

5

publieksactiviteiten

Zaans Museum

voorjaarsvakantie

Geïnspireerd door de botanische albums van Verkade *Cactussen en Vetplanten* konden kinderen een eigen Verkade kwartet tekenen. Echte en gehaakte cactussen, Verkadeplaatjes en -albums dienden als inspiratie.

Zaanse Kinderboekenmarkt en Hotze de Roosprijs

Burgemeester Jan Hamming gaf op 4 februari in het Zaans Museum het startsein voor de Hotze de Roosprijs. Een prijs die jaarlijks aan een debuterende kinderboekenschrijver wordt uitgereikt en waarvoor kinderen uit de gemeente Zaanstad hun stem uit kunnen brengen. Het OBS Het Palet uit Krommenie was hierbij aanwezig. De uitreiking van de Hotze de Roosprijs vond plaats in het Zaantheater.

zomervakantie

Met het schetsboekje *De Bloemen in onze tuin* trokken bezoekers er tijdens de zomervakantie op uit om te leren tekenen en goed te kijken naar de natuur. De Verkade-albums, de plaatjes en tekenaars zijn hiervoor een inspiratiebron geweest!

herfstvakantie

De cacaomaand stond wederom in het teken van chocolade. In de Verkade Experience waren professoren aanwezig die families lieten kennismaken met cacao, chocolade en proefjes deden. Meer dan 900 kinderen deden tijdens de vakantie mee aan deze activiteit.

Sinterklaas

De Verkade Experience was tijdens de Sinterklaas-periode omgetoverd tot de Chocolate- en Speculaas-fabriek van Sint. Een speurtocht moest de oplossing brengen voor het ontbrekende ingrediënt voor Zaanse speculaasjes. Na al het verzamelen van de juiste letters kreeg ieder kind een goodie-bag mee naar huis. Bijna 900 kinderen brachten een bezoek.

7

8

1. en 2. uit het Verkade-album 'Cactussen en Vetplanten' 3. kinderworkshop kwartet tekenen in het museum 4. en 5. op pad met het schetsboekje 'Het Teken van Bloemen' 6. Burgemeester Jan Hamming leest voor in het Zaans Museum 7. poster Cacaomaand 8. Chocolate- en Speculaasfabriek van Sint

1

kerstvakantie

Het Zaanse Museum verzorgde tijdens de Zaanse Winter Experience twee knutselworkshops in Poelenburg en Krommenie. De Winter Experience is een initiatief van het Sportbedrijf Zaanstad, de Gemeente en diverse culturele en sociale partners. Doel is om jongeren in diverse wijken kennis te laten maken met diverse sporten en cultuur en hen activiteiten aan te bieden.

2

Czaar Peterhuisje

In de voorjaarsvakantie konden kinderen een Russische soeplepel beschilderen in het Czaar Peterhuisje. Ze maakten kennis met de Russische cultuur en symbolen. Tijdens de zomervakantie konden kinderen bootjes maken of een cursus schilderen van schepen volgen in de tuin van het Czaar Peterhuisje. Inspiratie kon worden opgedaan bij het schip de Shtandart die op dat moment aan de kade in Zaandam lag. Het Czaar Peterhuisje was gratis toegankelijk tijdens de Open Monumentendag in september.

3

Hembrug Museum

In 2020 zijn de maandelijkse rondleidingen op het Hembrugterrein voortgezet. Deze zijn elke eerste zondag van de maand en hebben van april tot en met november dit jaar vijf keer plaatsgevonden. Bezoekers ontvingen daarbij een gratis kopje koffie of thee bij ArtZaanstad. Tijdens de Open Monumentendag en de Maand van de Geschiedenis werden er speciale themarondleidingen gegeven door de vrijwillige rondleiders en conservator Daphne Stechweij.

4

1. Workshop Zaanse Museum bij Zaanse Winter Experience
2. scheepje schilderen in de tuin van het Czaar Peterhuisje
3. coronaproof rondleiding Hembrugterrein door gids Harry Valkenburg
4. Russische soeplepel schilderen

bedrijfsvoering

In hoog tempo zijn de museumlocaties in het voorjaar van 2020 gereed gemaakt voor een verantwoorde openstelling vanaf juni voor bezoek en personeel.

Corona heeft grote invloed gehad op de voorgenomen verbeteringen en investeringen op het gebied van bedrijfsvoering. Door de onzekere financiële vooruitzichten kon alleen in het hoogstnoodzakelijke worden voorzien.

huisvesting en voorzieningen

Met het oog op de opening op 1 juni, na de van overheidswege verplichte sluiting op 13 maart, is er een werkgroep geformeerd om na te denken over en uitvoering te geven aan de maatregelen die een verantwoorde opening mogelijk maken. Op basis van de richtlijnen van de Museumvereniging en de Rijksoverheid zijn er toegesneden maatregelen getroffen om veilig en verantwoord museumbezoek in alle museumlocaties te garanderen. Ook de toegang tot en de inrichting van het entreegebied is aangepast. Zo konden bezoekers alleen met een van tevoren online geboekt ticket met starttijd het museum bezoeken. Een gastvrij ontvangst met de bezoekers blijft, ook al is het op afstand, het voornaamste doel. De Verkadezaal werd permanent geopend en ruimtelijk verdeeld ten bate van de MuseumShop en het MuseumCafé. Door de ruime opzet konden bezoekers veilig zowel de MuseumShop als het MuseumCafé bezoeken.

bedrijfsveiligheid

Nadat in 2017 de infrastructuur van de brandmeldinstallatie is vernieuwd is in 2020 een nieuwe brandmeldcentrale geplaatst. Van de oude centrale was de leverbaarheid van reserveonderdelen niet meer voldoende te garanderen. Bij uitval zou dan mogelijk een onaanvaardbaar risico kunnen ontstaan. De nieuwe brandmeldcentrale is overzichtelijker en is eenvoudiger te bedienen. Ook zijn alle oude brandmelders vervangen voor multi-criterium melders, hierdoor wordt een (beginnende) brand sneller gedetecteerd. De brandmeldinstallatie en -centrale zijn als systeem gecertificeerd. Het museum is daarmee voor de komende jaren voorzien van een adequaat systeem.

onderhoud

Voor zover het binnen de coronaregels mogelijk was en externe bedrijven de dienstverlening bleven uitvoeren heeft het overige regulier onderhoud redelijk doorgang kunnen vinden. In de periode dat er geen bezoekers in het museum waren is in de Verkade Experience een intensieve schoonmaakronde gemaakt. De biscuitlijn is stevig onderhanden genomen. Dankzij de grote inzet van de Frontoffice-medewerkers staat alles er weer netjes bij.

medewerkers

De tijdelijke arbeidsovereenkomst van de medewerker facilitaire zaken is niet verlengd. Op het moment dat er meer duidelijkheid is over het verloop van de coronapandemie zal een vacature worden opengesteld.

“*De Zaanstreek maakt het! Met het team mochten we vandaag inspiratie op doen in het Zaanse Museum voor een project over industrie in de Zaanstreek. Dit leverde enorm veel ideeën op voor een betekenisvol aanbod voor de kinderen. ‘Kijk maar eens in jouw keukenkast, reken maar dat er iets uit de Zaanstreek komt!’*

Marjan van B.

“*Wat stom, ik heb nooit geweten dat dit zo’n leuk museum is! De tijdelijke tentoonstelling ‘De Zaanstreek in Oorlogstijd’ is super interessant en daarnaast blijf ik het ook heel goed te doen als meisje van Verkade. Aanrader!*

Angelique Kleimeer

organisatie

Bij de uitvoering van activiteiten past het Zaans Museum de principes van de Governance Code Cultuur toe.

Het museum onderschrijft ook de Code Culturele Diversiteit en onderschrijft het belang van een diverse, inclusieve organisatie. Het Zaans Museum is een algemeen nut beogende instelling (ANBI) en publiceert de daarvoor vereiste gegevens op de eigen website.

Raad van Toezicht

Mr. Piet Middelhoven	(voorzitter) projectontwikkelaar
Ir. Roel Woudt	(penningmeester) vml. directeur/eigenaar Mercurius Groep Wormerveer
Milou Halbesma	(tot 11-12-2020) algemeen directeur Joop van den Ende Foundation
Jaap Zwitser	fiscalist
Ruud Vreeman	vml. burgemeester gemeente Zaanstad
Mr. Hans Pielkenrood	(tot 18-01-2020) senior legal counsel ABN AMRO Bank
Ir. Gerrit Teders	(tot 10-06-2020) vml. sectorhoofd stads- ontwikkeling en openbare werken gemeente Zaanstad

Stichting Vrienden Zaans Museum en Verkade Experience

Het Zaans Museum is er trots op gesteund te worden door een betrokken Vriendenstichting met leden en bestuur die het museum een warm hart toedragen. Na vele jaren van deelname aan het Vriendenbestuur is er afscheid genomen van de bestuursleden mevrouw An Zegwaard secretaris en de heer Jos Raap.

Het huidige bestuur bestaat uit:

Gosse Plantinga	(voorzitter)
Jan Krijt	(vicevoorzitter)
Petra Out	(secretaris)
Paul Hoogenbosch	(penningmeester)
Jan Stange	(bestuurslid)

personeel

Per 31 december 2020 waren in totaal 49 (29,4 fte) betaalde medewerkers verbonden aan het Zaans Museum. Daarnaast zetten 70 vrijwilligers zich in voor het Zaans Museum.

Marije Kool heeft op 1 november 2020 na 5 jaar werkzaam te zijn geweest als zakelijk directeur van het Zaans Museum, afscheid genomen. Marije heeft gewerkt als hoofd Marketing & Sales, hoofd Publiekszaken en zakelijk directeur. Onder leiding van Marije zijn de bezoekersaantallen van het museum meer dan verdubbeld. Per 1 december is zij begonnen als zakelijk directeur bij het Teylers Museum in Haarlem. Door de coronamaatregelen was het helaas niet mogelijk een groots afscheid te organiseren en hebben medewerkers online een passend afscheid georganiseerd.

Hester Wandel heeft op 1 oktober 2020, na 18 jaar afscheid genomen als conservator van het Zaans Museum. Hester heeft in die jaren verschillende functies bekleed als conservator, MT-lid, hoofd collectie en als senior conservator. Met haar kennis en kunde van de Zaanstreek heeft ze een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het Zaans Museum.

- In 2020 zijn verschillende vacatures vervuld; deze betroffen zowel vervangingen als nieuwe functies.
- Leonie Sterenborg is 27 juli begonnen als tijdelijke conservator/registrator bij de afdeling Museale Zaken. Hiervoor werkte Leonie bij het Tassenmuseum Hendrikje in Amsterdam.
 - Lianne van der Molen is 1 september, voor de duur van een jaar, begonnen als trainee fondsenwerver.
 - Imre Besanger, is 1 december 2020 gestart als Educator bij de afdeling Museale Zaken. Imre volgt hiermee Janneke Francissen op. Vanaf 2007 werkte hij als educator bij Rijksmuseum Muiderslot. Daarnaast werkt hij als artistiek leider bij Theater Kwast.
 - Fenny Postma heeft Janneke Francissen en Joy Rikkers tijdelijk vervangen (educatie & participatie) van 1 september tot en met 11 november.

jubilea

Inge Commandeur, 12 ½ jaar in dienst.
Farida Guseynova, 15 jaar in dienst.

directie

Jan Hovers	directeur
Marije Kool	zakelijk directeur (uit dienst 1-11-2020)

personeelszaken en
managementondersteuning

Inge Stegeman	HR - & officemanager
Berenice van Kampen	vrijwilligerscoördinator

financiën

Marco Deelstra	controller
Joke Terol	hoofd financiële administratie
Aicha Bouyachfa.	medewerker financiën (uit dienst 10-2-2020)
Nanda van Diemen	administratief medewerker

bedrijfsvoering

Simon ten Veen	hoofd bedrijfsvoering
Bernd Filenius	medewerker bedrijfsvoering, facilitaire zaken (uit dienst 10-9-2020)
Kees Wijngaard	medewerker bedrijfsvoering, technische zaken

museale zaken

Martine Verstraete	hoofd museale zaken
Hester Wandel	senior conservator (uit dienst 1-10-2020)
Farida Guseynova	conservator en beheerder Czaar Peterhuisje
Claire Hart de Ruyter	conservator
Inge Commandeur	collectiebeheerder
Janneke Francissen	educator (uit dienst 1-7-2020)
Imre Besanger	educator (per 01-12-2020)
Helma Peters	productieleider
Joy Rikkers	medewerker educatie & participatie
Daphne Stechweij	junior conservator / beheerder hembrug (uit dienst 31-12-2020)
Mandy Ploeger	beheerder museumlocaties /medewerker publieksactiviteiten

publiekszaken

Marije Kool	zakelijk directeur/ hoofd publiekszaken (uit dienst 1-11-2020)
Marieke Verweij	marketing manager, hoofd publiekszaken (vanaf 1-09-2020)
Karin Borst	marketing en MuseumShop manager
Laura van Dijk	online medewerker en vormgever
Sares Marimuthu	sales manager
Yvonne Zwart	medewerker sales
Astrid Flokstra	medewerker sales zakelijk
Paulien Bosman	floormanager
Annemijn Bouwman	floormanager

Alex Hüber	publieksmedewerker
Amy Visser	publieksmedewerker
Annie de Boer	medewerker MuseumShop
Anouk van Steeden	publieksmedewerker
Carlo van den Berg	publieksmedewerker
Daphne Middeljans	publieksmedewerker (uit dienst 1-9-2020)
Desirée Smit	publieksmedewerker
Devyn Seitner	publieksmedewerker
Eva Keizer	publieksmedewerker
Fien Krijt	publieksmedewerker
Fleur Jagtman	publieksmedewerker
Glijn de Jong	publieksmedewerker
Johanna Kolenbrander	medewerker MuseumShop en publieksmedewerker
Jolanda de Vries	publieksmedewerker
Kseniia Kovalova	publieksmedewerker
Laila Peperkoorn	publieksmedewerker
Lilian de Moes	publieksmedewerker (uit dienst 1-4-2020)
Lynn Baas	publieksmedewerker
Manon Swart	publieksmedewerker
Marieke Tervoort	publieksmedewerker (uit dienst 1-7-2020)
Matthijs Sala	publieksmedewerker
Meike Kors	publieksmedewerker
Miriam Knopper	publieksmedewerker
Mylène Riezenkamp	publieksmedewerker
Rowen Stikkelorum	publieksmedewerker (uit dienst 1-5-2020)
Sergio van der Neut	publieksmedewerker

jubilaris Farida Guseynova

vrijwilligers

Wij zijn dankbaar voor de tomeloze inzet van onze enthousiaste en betrokken vrijwilligers. Deze vrijwillige collega's vormen een onmisbare schakel binnen de gehele museumorganisatie. Zij doen dienst als museumdocent, gastheer en -vrouw, en als aanspreekpunt in de presentaties (als de Verkade Experience). Op de museum locaties presenteren vrijwilligers in historische streekdracht Zaanse ambachten aan een gevarieerde groep (inter)nationale bezoekers. Ook krijgt de technische dienst wekelijks meerdere dagen ondersteuning door een vrijwilliger die hand- en spandiensten verricht. Op kantoor is er hulp bij licht administratieve werkzaamheden. Tenslotte worden vrijwilligers ingezet als gids op de Zaanse Schans en op het Hembrugterrein.

An Zegwaard en Tom Verkade ontvingen dit jaar het zilveren Zaans Museum-speldje als dank voor hun jarenlange inspanningen voor de Verkade Experience, de oprichting ervan en het verzamelen van de collectie.

Iet Kiel heeft na 23 jaar afscheid heeft genomen van het Zaans Museum. Iet kwam wekelijks naar het museum om de afdeling Collectie te helpen. Zo heeft ze objectonderzoek gedaan, oorlogsdocumentatie onderzocht en knipte ze krantenartikelen over het Zaans Museum. Wij danken haar enorm voor haar jarenlange trouwe inzet.

Aart van den Berg
André van Beveren
Anja van der Meulen
Anja Hoeflaken
Anjalie van der Molen
Anneke Reitmaier-de Vries
Anneke Bakker
Annemiek Franken
Barbara Bauling-Orbell
Bert Niessen
Carla Raasveld
Carolien Hoogenhout
Cees van Nugteren
Cor de Groot
Daphne de Vries-Taylor
Dirk Kerkhoven
Dirk van 't Ent
Dolf Fransen
Edith Brugman-Rikkers
Elly Kat
Gerard Rozing
Gerhard Horneman
Gerrit Buijs
Han Schmitt
Hanneke Smit-Geerdink
Harry Valkenburg
Heleen van Waarden
Hetty Alwicher
Inge Bosman
Jaap Rondaj
Jacqueline van Bergen
Jan Struiksm
Jan Kanis
Jeroen Breeuwer
Kees Boots
Klaas Brasser

Klaas Staal
Laura de Rochemont
Marcel van Kampenhout
Margriet Reimerink
Marianne van Emmerik
Marie-Pierre
Kramer-Mordant
Marieke Schilder-Wals
Marja van
Caem-Hopman
Marja Molenaar
Maurits Bouvy
Netty van Schaik
Nora Lasschuit
Olina Kingma
Peta Steenis
Peter Raasveld
Piet van Berge
Piet Bergkamp
Ria van Vliet
Rietje de Koning
Roos Verhoeven
Sophia Schuster
Tillie Gruijs
Tim Knol
Tine Jansma
Toos Smit
Ursulien van
Berge-Bakkum
Wil Gabriël-Nijssen
Will Reidinga
Wim Peet
Wybe Koopmans
Xandra Bakker
Yolanda Meijland
Yvonne van Donk

In de loop van 2020 hebben we helaas afscheid genomen van een aantal vrijwilligers. Een aantal heeft een betaalde baan gevonden of is verhuisd. Daarnaast zijn er een aantal gestopt vanwege de sluiting door corona.

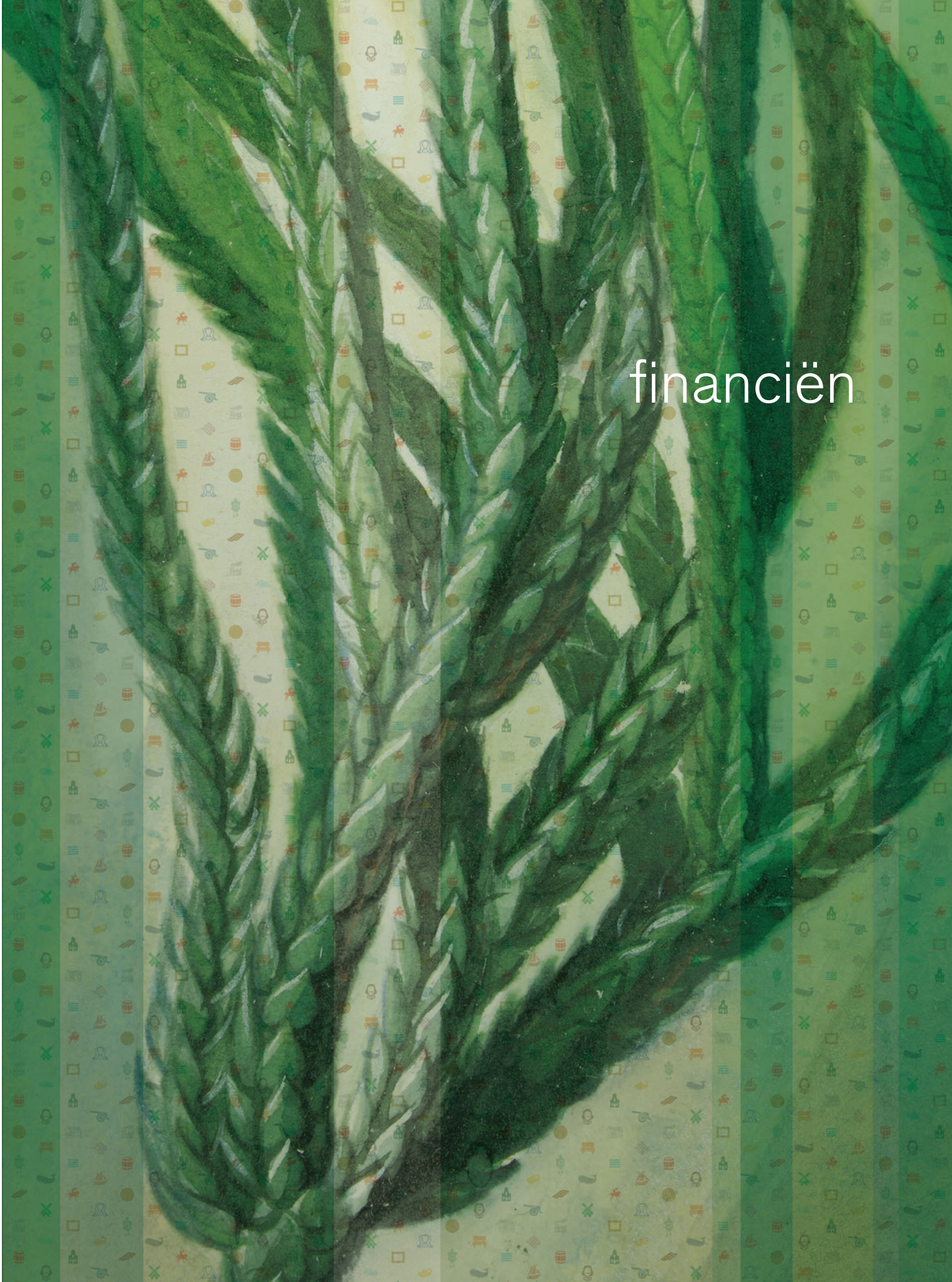
Anita Hartman	Leo Fondse
Anneke Taylor	Loek Libert
Atse Kroes	Margreet Barreveld
Cisca van Oosten	Marjolein Bijvoet
Daniel Christiani	Marjon Koch
Ellen Chilla	Martijn Boot
Henk Magielsen	Monica Vonk
Ineke Plantinga	Paula Heijne
Ingrid Fleur	Piet de Ridder
Ingrid van Beek	Piet Soeters
Jan Pook	Reinier van den Berg
Jenny Bakker	Simon Daas
Jolanda Tock	Sjoukje Schaafsma
Joop Kroonenberg	Vivian Leung

“Heel klein maar daardoor super-leuk je bent er maximaal een half uur binnen. Lieve mevrouw achter de balie en goed geregeld. Aanrader!”
raymond23365,
Czaar Peterhuisje

1. Tom Verkade 2. An Zegwaard en 3. Iet Kiel ontvingen het zilveren Zaans Museum-speldje

digitale kerstborrel in tijden van Covid-19

In 2020 wordt het Zaans Museum net als de rest van Nederland geconfronteerd met de coronacrisis.

De sluiting van het museum heeft een negatief effect op de hoogte van de eigen inkomsten. Daartegenover staat de steun van de Gemeente Zaanstad, het Mondriaanfonds en de NOW-steun van de landelijke overheid.

balans per 31 december 2020
(na voorgestelde bestemming exploitatiesaldo)

	2020	2019		2020	2019
vaste activa			passiva		
materiële vaste activa	158.191	207.919	reserves en fondsen	41.663	33.565
vlottende activa			voorzieningen	276.889	276.889
voorraden	51.749	55.033	kortlopende schulden	496.523	663.704
vorderingen	275.397	519.275			
liquide middelen	329.738	161.931			
totaal	€ 815.075	944.158	totaal	€ 815.075	944.158

exploitatierekening

	begroot 2020	werkelijk 2020	werkelijk 2019
baten			
subsidie	1.524.947	1.737.058	1.347.195
beheervergoeding	-	-	27.500
eigen inkomsten	1.203.811	535.820	1.160.454
som der baten	€ 2.728.758	2.272.878	2.535.149
lasten			
personeelskosten	1.797.697	1.491.263	1.716.039
huisvestingskosten	398.860	282.697	380.550
museale kosten	240.550	233.147	214.561
marketing PR-kosten	134.500	91.941	119.755
kantoorkosten	53.156	54.915	82.154
afschrijvingskosten	51.645	64.357	58.553
algemene kosten	52.350	46.460	52.391
som der lasten	€ 2.728.758	2.264.780	2.624.003
exploitatiesaldo	€ -	8.098	-88.854
resultaatbestemming			
bestemmingsreserve vervanging			
herinrichting		-	-
algemene reserve		8.098	-88.854
totaal		€ 8.098	-88.854

illustratie uit het Verkade-album 'Kamerplanten'

baten

subsidie en steunmaatregelen

De sluiting van het museum gedurende de verschillende lockdowns heeft met name effect op de eigen inkomsten van het Zaans Museum. De subsidie is in 2020 hoger dan de begroting als gevolg van extra steunmaatregelen door de Gemeente Zaanstad en het Mondriaanfonds. De subsidie is ook gestegen ten opzichte van voorgaand jaar door deze extra steunmaatregelen en daarnaast een verhoging van de reguliere exploitatiesubsidie.

eigen inkomsten

Daarentegen zijn de eigen inkomsten van het Zaans Museum fors achtergebleven op de begroting. Richtlijnen van de Nederlandse overheid hebben ertoe geleidt dat het Zaans Museum gedurende een aantal perioden in 2020 gesloten is geweest. Dit heeft geleid tot een forse daling van de bezoekersaantallen ten opzichte van voorgaand jaar, hetgeen een negatief effect heeft op zowel de entreegelden als de inkomsten van de museumwinkel en het museumcafé.

lasten

personeelskosten

De personeelskosten liggen in 2020 onder de begroting en zijn tevens gedaald ten opzichte van 2019. Deze afname in de personeelskosten wordt met name veroorzaakt doordat het Zaans Museum gebruik heeft gemaakt van de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW).

huisvestingskosten

De huisvestingskosten dalen zowel ten opzichte van de begroting als vorig jaar. Deze daling wordt met name veroorzaakt doordat er door de sluiting van het museum en de lagere bezoekersaantallen minder schoonmaakkosten zijn gemaakt.

museale kosten

De museale kosten zijn licht gestegen ten opzichte van vorig jaar, maar deze kosten zijn binnen de begroting gebleven. De stijging ten opzichte van vorig jaar is dat er aandacht besteed is aan restauratie van een aantal objecten in de collectie.

marketing & PR-kosten

Als gevolg van de coronacrisis en de sluiting van het museum is er in 2020 minder besteed aan marketing & PR-kosten dan begroot.

kantoorkosten

In 2019 is Stichting Zaans Museum met de complete ICT overgegaan naar de cloud. De overgangskosten naar de cloudoplossing zijn hoger dan begroot. Een deel van deze kosten is eenmalig, een deel zal jaarlijks terugkeren. De kantoorkosten liggen in 2020 in lijn met de begroting en zijn lager dan voorgaand jaar.

bijlagen

bruiklenen

inkomend kortdurend

Ten behoeve van de tentoonstelling *De Zaanstreek in oorlogstijd. 75 jaar vrijheid*:

kogel van de heer D. Keijzer, B-20001	politieuniform 1941 en affiche Stichting NVI locatie Veiligheids- museum PIT, B-20003 , B-20004	badpak jaren ‘35-40 van Kunstmuseum Den Haag, B-20009
6 x ontheffing van de heer Blijenburg, B-20008	schrift hongerwinter van de heer J. van Diepen B-20002	brief met namen joodse gezinnen en eedweigering Jongepier van Gemeentearchief Zaan- stad, B-20010 , B-20011
diverse voorwerpen van de heer J. Breeuwer, B-20006 , B-20007 , B-20012 , B-20013	persoonsbewijs, huwelijksaan- kondiging, verlofvergunning, koker van de heer Van Tent, B-20014 , B-20015 , B-20016 , B-20017	
dagboek veearts van de heer J. van Erp, B-20005		

inkomend langdurig

drie schilderijen van Uppink ten behoeve van presentatie Honig Breethuis B-20018 , B-20019 , B-20020	lakenlood van de heer en mevrouw Schleeper, verlenging bruikleen t/m 2025 B-16001
--	---

uitgaand kortdurend

5 stempels aan Gemeentearchief Zaanstad, t.b.v. ‘Ambtenaar in oorlogstijd’ in ruimte Stadhuis entree, 6 februari tot en met 5 juni 2020 ZM-15454 , 15493 , 15458 , 15495 , 15464	22 werken Jaap Stellaart aan de heer Jan de Bruin, ten behoefte van tentoonstelling Stellaart, Stichting Het Weef- huis Zaanwijk, 15 oktober tot en met 18 oktober 2020
--	---

uitgaand langdurig

twee knipsels met spreuken, de passer van een molen- maker en een handplane- tarium in blikken trommel aan Museum Zaanse Tijd, Zaan- dam (sinds de jaren negentig), ZOV-04017 , ZOV-04018 , ZOV-01750 , ZOV-01585	Westfriese sjees van de familie Honig aan het Rijtuigmuseum, Leek (sinds 1960), te Zaanwijk. ZOV-03328	6 rokken en jakken aan mevrouw E. de Groot, ter restauratie door studenten textielrestauratie UvA, Atelier- gebouw Rijksmuseum Amsterdam
	mooimakersgoed aan het Molenmuseum, Koog aan de Zaan (sinds 1928). ZOV-09023	

schenkeningen

portret Jacob Avis schenking van de heer P.R. Avis, een schilderij voorstellend Jacob Avis (1811-1868), blauwselfabri- kant in Westzaan, geschilderd door Johan Kieft in 1847 ZM-18290	documentatie en tekeningen Pieter Adrianus Smit (1913-'43) van de heer N. Smit, losse tekenin- gen en boekjes met tekeningen en aantekeningen in de oorlog gemaakt door verzetsstrijder Pieter Adrianus Smit (1913-'43) in de strafgevangenis te Scheveningen en gevangenis in Berlijn-Tegel. De tekeningen en teksten vertellen over het dagelijks leven in de gevangenis en zijn herinneringen aan thuis en plannen wat te doen en te maken als hij weer thuiskomt. De tekeningen en boekjes werden na de oorlog door de dominee die hij had ontmoet in de Duitse gevan- genis gegeven aan de weduwe van Smit. De tekeningen en boekjes zijn getuigenissen van gewone Zaankanters over hun leven in bijzondere omstandigheden.	documenten, objecten en boeken uit de nalatenschap van Paul Steenbakker, documenten waaronder personeelskaarten Artillerie-Inrichtingen vanaf 1900, fotoalbums en enkele documenten betreffende verzetsstrijder Douwe Soepboer (1903-1976), Chef Waakdienst Artillerie-Inrichtingen.
ets van Zaandam, door H. de Leth vervaardigd, 1740 van mevrouw N.E.J.M. Smit.		tegeltabelau van warenhuis Gebr. Bischoff van de familie Bischoff, afkomstig uit het voormalige warenhuis op de hoek van de Stationsstraat en de Westzijde in Zaandam. Het tableau is gerestaureerd en hangt in de vaste opstelling. ZM-18300
hullehoed met historische foto van de heer P. Kakes		bronzen plaquette ter herinnering aan Wilhelm Bischoff, één van de oprichters van het warenhuis Gebr. Bischoff ZM-18301
merklappen van mevrouw I. Zuidwijk		
twee gebreide kapers via mevrouw I. Bosman		

tegeltabelau van warenhuis Gebr. Bischoff

beeldaanvragen

Onderstaande instellingen en personen vroegen in 2020 afbeeldingen uit de collectie. Van elke uitgave ontvangt het Zaans Museum een presentexemplaar.

publicatie over beddenstokken
Vittorio di Martino, afbeeldingen van beddenstokken voor publicatie over het gebruik van bedden- stokken in Europa, [ZOV-01466](#), [ZOV-01464](#), [ZOV-04763](#), [ZOV-01465](#) en [ZOV-04764](#).

Bulletin, Willem Jansen Stichting
Luuk Harrewijnen, afbeelding [ZM-17135](#) van Langs de Zaan, de Noorderbrug van Willem Jansen voor een artikel over de industrie voor het Bulletin voor de Willem Jansen Stichting.

Monumentaal
Frits van Wolveren, afbeelding van de Verkade Cacaofabriek, zowel Haarlem als Zaandam, voor een artikel in het blad Monumentaal (decembernummer).

Zilversmeden in de Zaanstreek sinds 1640
Afbeelding van zilveren tabaksdoos [ZOV-03963](#) voor een publicatie over zilver in de Zaanstreek van Arno Bruitsman.

Vereniging Ruimte voor de Wilpse Klei
Lidy Klein Holkenborg schreef een maatschappelijk boek over de leefgemeenschap in het uiter- waarden gebied tussen Zutphen en Deventer voor de Vereniging Ruimte voor de Wilpse Klei, met een citaat en afbeeldingen uit het Verkade-album *De IJssel*.

documentaire Peter de Grote in Nederland
De Rusland & Oost-Europa Academie vroeg de afbeeldingen [ZOV-03323](#), [ZOV-03985](#), [ZOV-01276](#), [ZM-16483](#), [ZM-16483](#) en [ZOV-01299](#) aan ten behoeve van een documentaire over Peter de Grote in Nederland.

Verkade-album De IJssel
Lies Visscher-Endeveld en Marga Coesèl vroegen namens Stichting Leven met de Aarde ten behoeve van een wandeltochtgids afbeeldingen aan uit het album *De IJssel* van Jac. P. Thijsse. Claire Hart de Ruyter leverde een tekst aan over het Zaans Museum.

Zaans Erfgoed
Jur Kingma vroeg voor een artikel over de zeildoekweverijen in het Zaans Erfgoed afbeelding [ZM-17377](#), Schilderij van J. van Vliet, Wever aan het Weefgetouw, aan.

Publicatie Scheepswerven in Zaandam
In het boek over de 17e en 18e eeuwse scheepswerven in Zaandam vroegen Victor Enthoven en Piet Kleij afbeeldingen van een aantal schilderijen en aan de walvisvaart gerelateerde voorwerpen aan. [ZOV-01249](#), [ZOV-01330](#), [ZOV-01331](#), [ZOV-01332](#), [ZOV-01333](#), [ZOV-01334](#), [ZOV-01335](#), [ZOV-01429](#), [ZOV-01553](#), [ZOV-03169](#), [ZOV-04715](#), [ZOV-05245](#), [ZOV-05462](#), [ZM-10462](#), [ZM-14573](#), [ZS-00646](#)

1

2

3

1. badpak, jaren '35-'40
2. en 3. bestekset Vet & Zoon

informatieverzoek

Hellema
Het Zaans Erfgoedmagazine zocht informatie over de vermelding van de bedrijfsnaam Hellema op de verpakkingen van Hellema Verpakkingindustrie en het bedrijfsarchief.

restauraties

De volgende objecten zijn gerestaureerd en presentabel gemaakt:

Haven
Herman Heijenbrock, pastel op velijnpapier. Ingekomen via particuliere schenking. [ZM-17727](#)

Portret van Maartje Hekelaar
Berend Wiert Kunst, ca. 1850-1856. Ingekomen via particuliere schenking. [ZM-17816](#)

Tegeltabelau Firma Bischoff
Ingekomen particuliere schenking. Het tableau hangt in de vaste opstelling. [ZM-18300](#)

Boomstamgraven
[ZOV-01889](#) en [OA-0358](#)

colofon

redactie Marieke Verweij, Zaans Museum

ontwerp Willem Verhees, studioVerhees

fotoverantwoording Mike Bink
Fred Ernst
Dirk Brand
Pascal Fielmich
Annemarieke van den Broek
medewerkers Zaans Museum

© Zaans Museum, juni 2021

Zaans Museum
Schansend 7
1509 AW Zaandam
tel. 075-6810000
www.zaansmuseum.nl

omslagillustratie en illustraties op hoofdstukbladen uit de Verkade-albums 'Kamerplanten', 'Cactussen en Vetplanten' en 'Bloemen in Onzen Tuin', collectie Zaans Museum

Zaans Museum
Zaans Museum

Czaar Peterhuisje
Czaar Peterhuisje

Hembrug Museum
Hembrug Museum